

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ



НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“ДІЯЛЬНІСТЬ БЛАГОДІЙНИХ СЛУЖБ І ФОНДІВ”
(для спеціалістів, магістрів)

МАУП

Київ 2005

Підготовлено кандидатом педагогічних наук, доцентом, старшим науковим співробітником *О. І. Пилипенком*

Затверджено на засіданні кафедри соціальної роботи та соціальної педагогіки (протокол № 1 від 02.09.04)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Пилипенко О. І. Навчальна програма дисципліни “Діяльність благодійних служб і фондів” (для спеціалістів, магістрів). — К.: МАУП, 2005. — 16 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, навчально-тематичний план, програмний матеріал до вивчення дисципліни “Діяльність благодійних служб і фондів”, питання для самоконтролю, а також список рекомендованої літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП), 2005

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Знання системи діяльності благодійних служб і фондів є необхідною умовою ефективної роботи соціального педагога та соціального працівника. Становлення соціальної роботи в Україні невіддільне від традицій благодійності, що утверджувалась в історії розвитку української громади. Знання основних засад розвитку благодійності сприятиме більшому розумінню соціальним педагогом значущості історико-культурних витоків соціальної педагогіки і соціальної роботи, етико-моральних традицій професії.

Курс “Діяльність благодійних служб і фондів” дає цілісне уявлення про благодійність як ціннісну категорію професії та ознайомлює з системою роботи благодійних служб і фондів в історичному, сучасному значенні. Представлені в курсі підходи до розуміння взаємозалежності благодійності та професійності сприятимуть особистісному удосконаленню студентів.

Мета курсу – ознайомити студентів з історичними, теоретичними та практичними здобутками в діяльності благодійних служб і фондів.

Основні завдання курсу:

- дати студентам системне уявлення про діяльність благодійних служб і фондів;
- розвинути ціннісні та професійні якості зі створення умов співпраці з благодійними службами і фондами;
- сформувати вміння застосовувати здобуті знання у практичній діяльності.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
вивчення дисципліни

“ДІЯЛЬНІСТЬ БЛАГОДІЙНИХ СЛУЖБ І ФОНДІВ”

| № пор. | Назва теми |
|--------|---|
| | I. Історико-теоретичні засади розбудови благодійних служб і фондів |
| 1 | Сутність благодійності |
| 2 | Джерела благодійності в Україні |
| 3 | Становлення сучасної парадигми благодійності |
| | II. Діяльність благодійних організацій, служб і фондів |
| 4 | Міжнародна мережа благодійних організацій, служб і фондів |
| 5 | Розбудова та становлення мережі благодійних організацій, служб і фондів |
| 6 | Благодійні організації в роботі із дітьми з особливими потребами та іншими групами клієнтів |
| 7 | Благодійні служби в роботі з сім'ями, дітьми та жінками, які перебувають у кризових умовах |
| 8 | Практика роботи благодійних організацій і фондів з проблем спеціальних груп клієнтів |

ПРОГРАМНИЙ МАТЕРІАЛ
до вивчення дисципліни

“ДІЯЛЬНІСТЬ БЛАГОДІЙНИХ СЛУЖБ І ФОНДІВ”

Розділ I. Історико-теоретичні засади розбудови благодійних служб і фондів

Тема 1. Сутність благодійності

Поняття благодійності. Явище благодійності в історії суспільного розвитку. Роль принципу благодійності в гуманізації суспільства. Основні джерела благодійності. Система благодійних поглядів в античній філософії.

Сутність філантропії у працях давньогрецьких мислителів. Благодійність у світових релігіях. Благодійність у християнській, буддистській, конфуціанській, мусульманській, іудейській світоглядній та практичній традиціях. Вплив релігійної моралі на

формування етичних засад і форм благодійності соціальної педагогіки та соціальної роботи.

Цілі та засади благодійності в соціально-педагогічній та соціальній роботі. Благодійність як практична філософія соціальної роботи. Соціально-психологічні основи благодійності. Діяльність благодійних служб і фондів у створенні ціннісних і практичних засад соціально-педагогічної та соціальної роботи. Порівняльний досвід роботи благодійних організацій в різних країнах. Світові тенденції розвитку благодійності.

Література [1–3; 12; 15; 17; 25]

Тема 2. Джерела благодійності в Україні

Загальнолюдські засади християнських заповідей як цінності благодійності. Благодійність у Київській Русі. Принципи надання благодійної допомоги в давньоруському суспільстві. Діяльність монастирів і церковних приходів X–IX ст. в розвитку благодійності. Християнська мораль у благодійній допомозі нужденним. Діалектика благодійності та жертвовності. Благодійність князівської верхівки та церковно-монастирської громади.

Благодійна діяльність іноків Києво-Печерської лаври та монастирської общини Київської Русі. Християнський гуманізм у працях видатних релігійних діячів України-Руси. Дуалістична сутність філантропії в розвитку ідей християнської та світської благодійності у працях руських просвітителів.

Просвітницька діяльність Василя Великого, Іоана Златоуста, Григорія Богослова, Іоана Дамаскіна в розвитку милосердя, співчуття і любові до ближнього. Принципи благодійності в Магдебурзькому праві. Національні корені етичних поглядів на благодійність в історії розвитку народних традицій. Праця Сичінського “Чужинці про Україну”.

Благочинна діяльність в українському товаристві з погляду іноземних мандрівників. Вияв національної моралі у благочинній допомозі та підтримці нужденним у героїчні періоди історії України.

Форми благодійності нужденним і немічним. Моделі благодійності в різних формах сучасної соціальної організації. Зако-

номірності становлення та проблеми збереження наступності національної традиції благодійності у процесі становлення незалежності України.

Література [5; 8; 14; 17; 19; 23]

Тема 3. Становлення сучасної парадигми благодійності

Розуміння благодійності в період зародження гуманістичних поглядів у філософії нового часу. Суперечності поглядів на благодійність в історичні періоди європейських країн. Становлення парадигми благодійності в західноєвропейській та північноамериканській традиціях протестантизму.

Проблеми співвідношення раціонального та ідеального у практиці благодійної діяльності сучасної соціальної роботи. Основні категорії: державна благодійність, конфесійна благодійність, благодійність у роботі державних і недержавних служб та організацій, професійна благодійність, приватна благодійність.

Процес і результат благодійності у кризовому суспільстві: постановка проблеми. Співвідношення благодійності та професійного підходу в соціально-педагогічній та соціальній роботі благодійних служб і фондів.

Основні поняття в соціальній педагогіці та соціальній роботі принципу благодійності. Соціально-педагогічне значення благодійності. Проблеми розуміння благодійної діяльності як соціально-педагогічної проблеми в суспільстві. Суперечності благодійного соціального забезпечення. Благодійність з метою наснаження як сучасна парадигма благодійності.

Види благодійної діяльності в роботі служб і фондів. Ресурси благодійної діяльності. Сучасні моделі благодійності. Організація благодійності в системі відомств та установ різної форми власності.

Поняття про менеджмент у мережі благодійних служб і фондів. Соціально-правові засади мотивації благодійної діяльності в комерційних установах. Сучасні суперечності щодо стимулів благодійності державного, недержавного, приватного секторів.

Література [2; 3; 10; 16–18; 24]

Тема 4. Міжнародна мережа благодійних організацій, служб і фондів

Ціннісні погляди на благодійність сучасного інформаційного суспільства. Благодійність як система організації солідарного суспільства. Благодійність, спрямована на проблему і завдання соціальної роботи. Міжнародні служби і фонди. Роль ООН у створенні всесвітньої мережі благодійних організацій і фондів. Благодійна діяльність у розвитку програм ЮНІСЕФ.

Роль приватної ініціативи у благодійній діяльності. Соціально-психологічні цінності та раціонально-підприємницькі мотиви створення приватних фондів. Біографічні відомості про найвідоміших власників міжнародних фондів.

Досвід благодійної діяльності фондів Тернера, Сороса, Кауфмана та ін. Значення прикладу та допомоги зарубіжних організацій і фондів у розбудові нової парадигми благодійної діяльності в Україні.

Мета і завдання сприяння вітчизняним благодійним службам і фондам. Значення проектного підходу та моніторинг зарубіжними донорами. Сучасні форми підтримки благодійних організацій, служб і фондів.

Менеджмент у благодійних організаціях. Методи накопичення ресурсів: фондрейзінг, благодійницькі акції тощо. Досвід роботи благодійних організацій в системі “Карітас” у Республіці Польща. Перспективні моделі благодійної діяльності за кордоном.

Література [1–3; 17–19; 22]

Розділ II. Діяльність благодійних організацій, служб і фондів в соціальній сфері України

Тема 5. Розбудова та становлення мережі благодійних організацій, служб і фондів в Україні

Історіографія зародження та становлення благодійних служб і фондів у сучасній Україні. Медико-соціальна, соціально-педагогічна, духовно-психологічна ролі благодійної діяльності. Орга-

нізаційні принципи побудови благодійних організацій, служб і фондів у відкритому соціальному середовищі.

Поняття про мережу та систему благодійних служб і фондів. Розуміння системної організації благодійності на сучасному етапі розвитку соціально-педагогічної та соціальної роботи. Мета і завдання благодійних організацій, служб і фондів. Види, структура благодійних служб і фондів.

Принципи реєстрації благодійних організацій і служб. Нормативно-правові документи. Порядок реєстрації на національному, регіональному, місцевому рівнях. Організаційно-правові засади розвитку та ресурси підтримки мережі благодійних служб і фондів. Мережа благодійних установ, організацій і фондів на адміністративно-територіальному просторі України.

Моделі благодійної допомоги. Види благодійної допомоги: майнова, грошова, консультативна. Правозахисна діяльність благодійних організацій.

Особливості інтеграції благодійних організацій в соціальну інфраструктуру сучасного суспільства. Роль приватного сектору у сприянні розвитку благодійних організацій і фондів. Значення соціально-педагогічної технології в соціальній роботі благодійних організацій, служб і фондів. Перспективи і проблеми розбудови благодійних організацій, служб і фондів у сучасному суспільстві.

Література [1–3; 10; 17; 22–24]

Тема 6. Благодійні організації в роботі із дітьми з особливими потребами та іншими групами клієнтів

Значення діяльності благодійних організацій у вирішенні проблем людей з особливими проблемами. Роль благодійних організацій у забезпеченні соціального, психічного, фізичного, духовного здоров'я клієнтів соціальних служб. Форми і методи роботи благодійних організацій, служб і фондів з різними групами клієнтів.

Розбудова і становлення мережі благодійності в роботі із дітьми з особливими потребами. Благодійна робота щодо забезпечення соціалізації дітей з ДЦП в “Церебрал”.

Особливості роботи “Школа — Життя” з проблем аутизму. Форми і методи роботи. Принципи і структура роботи Благодійного товариства допомоги інвалідам та особам з інтелектуальною недостатністю “Джерела”.

Форми і методи благодійної роботи з розвитку соціальної інтеграції дітей. Театр драмтерапії “Паростки”. Досвід благодійної діяльності “Касталія” з розвитку творчого потенціалу клієнтів як форми соціальної інтеграції.

Література [1–3; 10–15; 17; 20; 22–25]

Тема 7. Благодійні служби в роботі із сім'ями, дітьми та жінками, які перебувають у кризових умовах

Принципи та практика допомоги благодійного фонду “Жіноча доля”, Міжнародного гуманітарного центру “Розрада”, Міжнародного жіночого правозахисного центру “Ла Страда — Україна”.

Благодійна діяльність центрів і фондів “Жінки для жінок”, Жіночого консорціуму ННД — США “Winrok International”. Досвід розбудови благодійної діяльності на засадах гендерного підходу.

Принципи роботи благодійних організацій з надання притулку, медичної та соціальної допомоги в ситуації гострих кризових станів. Форми і методи соціально-педагогічної та психологічної роботи.

Проблеми розвитку благодійної роботи з безпритульними дітьми. Діяльність Одеського благодійного фонду “Шлях додому”. Організаційні особливості та умови благодійної діяльності фонду. Організаційна структура благодійного фонду “Шлях додому”. Принципи добору кадрів. Принципи надання допомоги. Форми і методи благодійної допомоги безпритульним. Соціально-педагогічне значення діяльності благодійних служб із сім'ями, дітьми та жінками, які перебувають у кризових умовах.

Література [8; 17; 18; 22; 24]

Тема 8. Практика роботи благодійних організацій і фондів з проблем спеціальних груп клієнтів

Мережа благодійних організацій і фондів в Україні з вирішення проблем вживання наркотиків і психотропних речовин, запобігання поширенню ВІЛ/СНІДу. Місія та мета організацій. Форми і методи роботи благодійних служб і фондів.

Практика залучення колишніх клієнтів до благодійної роботи. Роль благодійних організацій у вирішенні проблем дітей, народжених ВІЛ-інфікованими матерями, та дітей з ВІЛ-інфекцією. Діяльність національних міжнародних організацій і фондів з підтримки медико-терапевтичних і соціальних програм благодійної допомоги і солідарності з людьми, які живуть з ВІЛ/СНІДом. Благодійні акції та система отримання благодійної донорської допомоги ЮНІСЕФ, ПРООН, ООНСНІД.

Соціально-педагогічна роль діяльності благодійних організацій в пенітенціарній системі. Особливості роботи благодійних організацій із засудженими до позбавлення волі та дітьми, які народились у місцях позбавлення волі. Створення досвіду гуманних стосунків між засудженими у процесі взаєморозуміння представників благодійних організацій. Форми і методи роботи благодійних служб в пенітенціарній системі. Соціальний супровід неповнолітніх і молоді, які перебувають або повернулись з місць позбавлення волі, благодійного фонду “Міжнародна ліга прав дітей і молоді”. Форми і методи роботи з вихованцями колоній та їхніми сім'ями. Консультативна допомога та “Пошта довіри”. Досвід благодійної діяльності серед вихованців шкіл та училищ соціальної реабілітації, інших категорій засудженої молоді. Досвід роботи реабілітаційного центру громадської організації “Київ – рідний дім” з тими, хто повернувся з місць позбавлення волі. Юридичні та соціально-педагогічні аспекти роботи. Досвід роботи благодійних служб за кордоном.

Література [1; 5; 6; 10; 14; 16; 20; 24]

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Сутність благодійності.
2. Сутність філантропії у працях давньогрецьких мислителів.
3. Вплив релігійної моралі на формування етичних принципів і форм благодійності.
4. Благодійність як практична філософія соціальної роботи.
5. Діяльність благодійних служб і фондів у соціальній роботі на початку ХХ ст.
6. Загальнолюдські засади християнських заповідей як цінності благодійності.
7. Благодійність у Київській Русі.
8. Принципи надання благодійної допомоги в давньоруському суспільстві.
9. Християнська мораль благодійної допомоги нужденним.
10. Сутність філантропії в розвитку ідей християнської та світської благодійності у працях руських просвітителів.
11. Національні корені етичних поглядів на благодійність.
12. Моделі благодійності в різних формах сучасної соціальної організації.
13. Національні традиції благодійності у процесі становлення незалежної України.
14. Становлення парадигми благодійності в західноєвропейській та північноамериканській традиціях протестантизму.
15. Сутність категорії “державна благодійність”.
16. Сутність категорії “конфесійна благодійність”.
17. Сутність категорії “благодійність у роботі державних і недержавних служб та організацій”.
18. Сутність категорії “професійна благодійність”.
19. Сутність категорії “особиста благодійність”.
20. Соціально-педагогічне значення благодійності.
21. Благодійність з метою наснаження як сучасна парадигма благодійності.
22. Види благодійної діяльності в роботі служб і фондів.
23. Ресурси благодійної діяльності.
24. Сучасні моделі благодійності.

25. Організація благодійності в системі відомств та установ різної форми власності.
26. Поняття про менеджмент у мережі благодійних служб і фондів.
27. Соціально-правові засади мотивації благодійної діяльності в комерційних установах.
28. Сучасні суперечності у практиці стимулів благодійності державного, недержавного, приватного секторів.
29. Розбудова та становлення мережі благодійних служб і фондів.
30. Історіографія зародження та становлення благодійних служб і фондів у сучасній Україні.
31. Види, структура благодійних служб і фондів.
32. Принципи реєстрації благодійних організацій.
33. Організаційні засади розвитку та підтримки мережі благодійних служб і фондів.
34. Особливості інтеграції благодійних організацій в соціальну інфраструктуру сучасного суспільства.
35. Роль приватного сектору у сприянні розвитку благодійних організацій і фондів.
36. Міжнародні традиції розбудови мережі благодійних служб і фондів.
37. Ціннісні погляди на благодійність сучасного суспільства.
38. Благодійність як система організації солідарного суспільства.
39. Благодійність, спрямована на проблему та завдання соціальної роботи.
40. Роль ООН у створенні міжнародної мережі благодійних організацій і фондів.
41. Менеджмент у благодійних організаціях.
42. Значення діяльності благодійних організацій у вирішенні проблем людей з особливими проблемами.
43. Роль благодійних організацій у забезпеченні соціального, психічного, фізичного, духовного здоров'я жінок.
44. Медична, соціальна, духовна моделі благодійної допомоги.
45. Види благодійної допомоги: майнова, грошова, консультативна.

46. Правозахисна діяльність благодійних організацій.
47. Становлення системи цінностей та практики надання благодійні допомоги дітям з особливими потребами.
48. Принципи і структура роботи Благодійного товариства допомоги інвалідам та особам з інтелектуальною недостатністю “Джерела”.
49. Досвід благодійної діяльності “Касталія” з розвитку творчого потенціалу клієнтів як форми соціальної інтеграції.
50. Благодійні організації в роботі з безпритульними дітьми.
51. Принципи та практика допомоги благодійного фонду “Жіноча доля”.
52. Благодійна діяльність Міжнародного жіночого правозахисного центру “Ла Страда – Україна”.
53. Благодійна діяльність центрів і фондів “Жінки для жінок”.
54. Благодійна діяльність Жіночого консорціуму ННД – США “Winrok International”.
55. Мережа благодійних організацій і фондів в Україні з вирішення проблем уживання наркотиків і психотропних речовин.
56. Роль благодійних організацій у вирішенні проблем дітей, народжених ВІЛ-інфікованими матерями, та дітей з ВІЛ-інфекцією.
57. Особливості роботи благодійних організацій із засудженими до позбавлення волі.
58. Досвід благодійної роботи з тими, хто повернувся з місць позбавлення волі.
59. Досвід роботи благодійних служб за кордоном.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

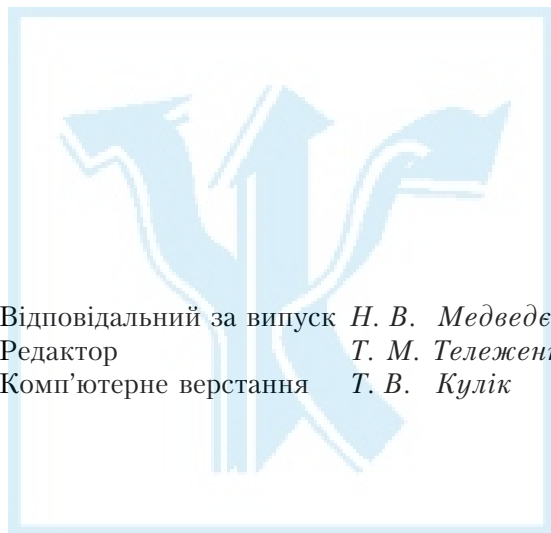
1. *Актуальні* проблеми теорії і практики соціальної роботи на межі тисячоліть: Моногр. – К.: УДЦССМ, 2001. – 334 с.
2. *Введення* в соціальну роботу: Навч. посіб. – К., 2001. – 288 с.
3. *Гендерний* аналіз українського суспільства. – К., 1999. – 294 с.

4. *Гендерний паритет в умовах розбудови сучасного українського суспільства.* — К., 2002. — 121 с.
5. *Гомьен Д., Харрис Д., Зваак Л.* Европейская конвенция о правах человека и Европейская социальная хартия: право и практика. — М., 1998. — 600 с.
6. *Динамика ценностей в социальной работе /* Под ред. Шардлоу Стивена. — Амстердам; Киев, 1996. — 184 с. — Сер. “Социальная работа”.
7. *Доуэл М., Марш П.* Ориентированная на решение задачи социальная работа. — Амстердам; Киев, 1997. — 137 с.
8. *Зверева І. Д.* Соціально-педагогічна робота з дітьми та молоддю в Україні: теорія і практика. — К.: Правда Ярославичів, 1998. — 394 с.
9. *История социальной педагогики: Становление и развитие зарубежной социальной педагогики: Учеб. для студ. вузов /* В. И. Беляев, Т. А. Дубровская й др. — М.: Гардарики, 2003. — 255 с.
10. *Каталог учасників ярмарку соціальних проєктів, програм та послуг //* За заг. ред. С. В. Толстоухової. — К.: УДЦССМ, 2001. — 64 с.
11. *Коваль Л. Г., Зверева І. Д., Хлеб'юк С. Р.* Соціально педагогіка // Соціально робота: Навч. посіб. — К.: ІЗМН, 1997. — 392 с.
12. *Конституція України.* Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. — К.: Парлам. вид-во, 2002. — 87 с.
13. *Мустаева Ф. А.* Основы социальной педагогики: Учеб. для студ. высших пед. вузов. — 2-е изд., перераб. и доп. — М.: Акад. проект, 2001. — 416 с.
14. *Организации, работающие в области ВИЧ/СПИД в Украине: Справ.* — К.: Alliance, 2001. — Вып. 1; 2002. — Вып. 2; 2003. — Вып. 3.
15. *Основні напрями соціальної політики України на період до 2004 року:* Указ Президента України від 24 травня 2000 р. № 717/2000.

16. *Основы социальной работы: Учеб. для студ. вузов / П. Д. Павленок, А. А. Акмалова и др. — М.: ИНФРА-М, 2003. — 394 с.*
17. *Попович Г. М. Соціальна робота в Україні і за рубежом: Навч.-метод. посіб. — Ужгород: Гранда, 2000. — 134 с.*
18. *Психология социальной работы / О. Н. Александрова, О. Н. Боголюбова, Н. Л. Васильева и др.; Под общ. ред. М. А. Гулиной. — СПб.: Питер, 2002. — 352 с. — Сер. “Учебник нового века”.*
19. *Социальный педагог: проблемы подготовки и профессионального становления / Л. И. Воронова, Л. И. Родина и др. — Самара, 2001. — 164 с.*
20. *Социальная работа накануне 2000 года: пути и цели социального становления. — М.; Берлин: Ин-т соц. работы, 1998. — 77 с.*
21. *Социальная работа / Под общ. ред. В. И. Курбатова. — Ростов н/Д: Феникс, 1999. — 576 с. — Сер. “Учебники, учебные пособия”.*
22. *Соціальна робота в Україні: Навч. посіб. / І. Д. Зверева, О. В. Безпалько, С. Я. Харченко та ін.; За заг. ред І. Д. Зверєвої, Г. М. Лактіонової. — К.: Центр навч. літ-ри, 2004. — 265 с.*
23. *Соціальна робота в Україні: теорія і практика: Посіб. для підвищ. кваліфікації працівників ЦССМ / За заг. ред. А. Я. Ходорчук. — К., 2001. — Ч. 1; 2.*
24. *Словарь-справочник по социальной работе / Под. ред. Е. И. Холостовой. — М., 2000. — 424 с.*
25. *Справочное пособие по социальной работе / Л. С. Алексеева, П. В. Бобкова, Г. Ю. Бурлака и др.; Под ред. А. М. Панова, Е. И. Холостовой. — М.: Юристь, 1997. — 168 с.*

ЗМІСТ

| | |
|---|----|
| Пояснювальна записка | 3 |
| Навчально-тематичний план вивчення дисципліни | |
| “Діяльність благодійних служб і фондів” | 4 |
| Програмний матеріал до вивчення дисципліни | |
| “Діяльність благодійних служб і фондів” | 4 |
| Питання для самоконтролю | 11 |
| Список рекомендованої літератури | 13 |



Відповідальний за випуск *Н. В. Медведєва*
Редактор *Т. М. Тележенко*
Комп'ютерне верстання *Т. В. Кулік*

МАУП
Зам. № ВКЦ-1932

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП